

Toespraak Birgit Donker, directeur Mondriaan Fonds Uitgesproken op 15 oktober tijdens uitreiking Prix de Rome Architectuur 2014

Excellentie, dames en heren

Hartelijk welkom bij de uitreiking van de Prix de Rome 2014, dé prijs voor talentvolle architecten, landschapsarchitecten en stedenbouwers.

Minister Bussemaker zal straks bekend maken welke ontwerper naar huis gaat met de prijs, bestaande uit een geldbedrag van 40.000 euro, een verblijf van drie maanden aan de American Academy in Rome én eeuwige roem. Daarna zal Guus Beumer deze bijeenkomst afsluiten en dan kunt u de expositie bezichtigen met het werk van de laureaten en op hen drinken.

Maar eerst een paar inleidende woorden en dankwoorden. Dank in de eerste plaats natuurlijk aan alle architecten die hebben meegedongen naar de prijs en die hebben laten zien wat architectuur vermag.

De Prix de Rome, u weet het ongetwijfeld, is een prijs voor jong talent met een oude traditie. Die traditie gaat terug tot 1808, toen Lodewijk Napoleon de prijs voor talentvolle beeldend kunstenaars en architecten introduceerde in Nederland. Nog altijd is het traceren van talent het belangrijkste doel van de Prix.

Een impuls voor talentontwikkeling is nu misschien wel urgenter dan ooit. Jonge architecten zijn geraakt door de crisis. Ze krijgen vaak geen kans om hun vleugels uit te slaan en ervaring op te doen. Degenen die wel voor een bureau werken of zelf een bureau beginnen, zijn gebonden aan de harde realiteit die wordt voorgeschreven door opdrachtgevers en prijsvragen. Slechts enkelen slagen erin daarnaast eigen projecten te initiëren.

Een ontwerper greep de nominatie voor de Prix toch aan om ontslag te nemen bij het bureau waar zij werkte om een eigen praktijk te beginnen. Een ander liet weten dat het winnen van de Prix de Rome aanleiding zou zijn om een eigen ontwerpstudio op te zetten.

Het unieke van de Prix de Rome is dat het architecten de ruimte geeft om in vrijheid, los van allerlei belangen die bij reguliere pitches en opdrachten meespelen, te werken aan een fictieve opdracht. De reacties die wij van deelnemers kregen is dat zij deze vrijheid als een groot goed hebben ervaren en dat zij met veel plezier gedurende drie maanden aan de opdracht hebben gewerkt. Ook het culturele aspect is een belangrijk element van de Prix de Rome. Een van de deelnemers zegt daarover in de Prix-publicatie die vandaag verschijnt: „Het is een van de weinige overgebleven momenten in Nederland dat architectuur als een culturele discipline wordt benaderd, en niet slechts als een economisch mechanisme of industrie. Dat is hoe wij het vak ook graag zien: als een manier van denken, een manier van kijken naar de samenleving.”

Het Mondriaan Fonds organiseert de Prix de Rome voor beeldende kunst en voor architectuur sinds vorig jaar. Dat doen wij graag, want het gaat om kostbaar erfgoed dat gekoesterd moet worden en daarnaast is het traceren en ondersteunen van talent ook wat het fonds beoogt.

Bij de organisatie van de Prix voor architectuur werden wij geadviseerd door Het Nieuwe Instituut en door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, die ik daarvoor van harte wil bedanken.

Eerder dit jaar hebben wij een nieuwe huisstijl en website gelanceerd, waarin het bijzondere karakter van de Prix tot uitdrukking komt: rijk aan traditie en tegelijkertijd urgent. Dat ontwerp is van Bureau Lesley Moore.

Dat de Prix de Rome anno 2014 nog springlevend is, bleek wel uit de betrokken debatten die het afgelopen jaar in de architectuurwereld zijn gevoerd over enkele veranderingen in de spelregels van de prix. De leeftijd om te kunnen deelnemen was vorig jaar bij de Prix Beeldende Kunst al verhoogd van 35 tot 40 jaar en de anonieme opdracht aan het begin van de procedure is vervangen door een systeem van voordrachten. Dit ontlokte onder andere de kritiek dat het daarmee niet meer echt een prijs voor jong talent zou zijn.

Ik hoop dat op zijn minst een deel van die kritiek wordt weggenomen door de prachtige resultaten zoals u die straks zult zien. Daarnaast is er, zoals wij al eerder beloofden, een serieuze evaluatie op komst van de procedure van de Prix de Rome Architectuur, waarvan de resultaten begin volgend jaar bekend worden gemaakt.

Van procedure nu naar resultaten. De jury van de prix 2014 koos begin dit jaar uit een longlist van 57 kandidaten acht genomineerden, waarvan er een bestaat uit een duo. Zij zocht daarbij naar

architecten die zich onderscheiden door een vernieuwende aanpak, een analytische houding en een uitdagende wijze waarmee zij de grenzen opzoeken, het vak architectuur heroverwegen en naar een hoger plan weten te brengen.

Die acht genomineerden kregen vervolgens de opdracht om een visie te ontwerpen op de Rotterdamse Hoogstraat. Deze straat, op een steenworp van hier, pal naast de nieuwe markthal, is de plek waar de stad in de dertiende eeuw is ontstaan. Er werd dan ook gevraagd om een interventie die een link legt met de geschiedenis. Bovendien werd gevraagd om van deze versnipperde straat een levendige stadsstraat te maken.

De jury, die het niet makkelijk had maar zich volhardend heeft ingezet, wil ik hierbij heel hartelijk danken. Ik kan hierbij ook wel verklappen dat sommigen van hen eigenlijk nooit aan jury's deelnemen, met uitzondering dan van deze prijs. Dit om aan te geven hoezeer de prix hun aan het hart gaat. Adriaan Geuze, William Lim, Ellen van Loon, Cathelijne Nuijsink en Saskia van Stein: grote dank voor jullie inzet.

De opdracht die de jury formuleerde leidde tot zeer uiteenlopende ontwerpen. Het Nieuwe Instituut maakte de expositie met die verschillende uitwerkingen. Ook daarvoor veel dank aan samenstellers, bouwers en ontwerpers..

Behalve een expositie hoort bij de Prix een publicatie. In deze publicatie staan niet alleen de resultaten van de kandidaten, maar zelfs het juryrapport dat nog geen twee weken geleden werd geschreven. Ik kan u verzekeren dat het werkelijk een race tegen de klok is geweest om dit voor elkaar te krijgen. En dat is te danken aan de auteurs, aan de redactie van uitgeverij NAI010 maar bovenal aan eindredacteur Barbera van Kooij en ontwerper Karin van den Brand van Lesley Moore.

Tot slot wil ik nog een keer dank zeggen aan de kandidaten van deze prix. Zij hebben zich gedurende drie maanden met veel inzet gebogen over de Hoogstraat. En met de resultaten kan Rotterdam, maar ook andere steden met een straat als de Hoogstraat hun voordeel doen. Ik zou zelfs zeggen: ze móeten er hun voordeel mee doen. Want het mooiste zou natuurlijk zijn als straks blijkt dat plannen die vanuit een onafhankelijke positie tot stand zijn gekomen, worden opgepikt door de stad Rotterdam en verder uitgewerkt worden.

Deze jonge architecten hebben laten zien wat architectuur te bieden heeft en zij hebben die mogelijkheden zelfs weer wat uitgebreid.

Ik noem ze allemaal: Steven Delva, Florian Idenburg, Donna van Milligen Bielke, Jasper Nijveldt, Marieke Kums, Kees Lokman, Tim Prins en tot slot Max Cohen de Lara en David Mulder, samen XML. Wij hebben voor hen bloemen van Natuurlijkbloemen - natuurlijk een bloemenwinkel uit de Hoogstraat. Dames en heren graag een groot applaus voor deze genomineerde ontwerpers.

Dan nu een korte film gemaakt door Koekepeer Producties, ter introductie van de Hoogstraat en van de uitgangspunten van de acht deelnemers.

Daarna is het woord aan minister Bussemaker